

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:18.04.2022 ✓Accepted/Kabul:24.06.2022

DOI:10.30794/pausbed.1105239

Research Article/Araştırma Makalesi

Bilgin, T. ve Kazancı Sunaoğlu, Ş. (2022). "Lojistik Performans ve Uluslararası Ticaret İlişkisi Üzerine Alanyazın İncelemesi", *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 53, Denizli, ss. 325-344.

LOJİSTİK PERFORMANS VE ULUSLARARASI TİCARET İLİŞKİSİ ÜZERİNE ALANYAZIN İNCELEMESİ

Tuba BİLGİN* Şerife KAZANCI SUNAOĞLU**

Öz

Uluslararası ticaretteki rekabetin artışına paralel olarak, ticari hayatın devamlılığında önemli görevler üstlenen lojistik sektörünün daha önemli hale gelmesiyle lojistik performans ve ticarete yönelik çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacı lojistik performans ile uluslararası ticaret arasındaki ilişkiyi temel alan çalışmaların sistematik bir şekilde incelenmesi, durum değerlendirmesinin yapılması ve gelecekte konuyla ilgili çalışacak araştırmacılara önerilerde bulunulmasıdır. Çalışmada Web of Science ve Scopus veri tabanlarının taraması sonucu ulaşılmış olan 33 makale çeşitli kriterler açısından sistematik bir şekilde incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; çalışmalarda lojistik performansın, uluslararası ticaret üzerindeki etkisinin ele alındığı ve bu etkinin genellikle çekim modeli ile ölçüldüğü ve lojistik performans ölçümünde sıklıkla lojistik performans endeksinin kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca ürün ve sektör bazlı çalışmaların sayısının oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular kapsamında gelecekteki çalışmalara yönelik öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Lojistik performans, Uluslararası ticaret, Sistematik literatür taraması, İçerik analizi.*

A LITERATURE REVIEW ON LOGISTICS PERFORMANCE AND INTERNATIONAL TRADE

Abstract

In parallel with the increase in competition in international trade, the importance of the logistics sector, which plays an important role in the continuity of our commercial life, is increasing gradually, so the number of studies on logistics performance and trade is increasing day by day. The study aims to systematically examine the studies based on the relationship between logistics performance and international trade, evaluate the situation, and make suggestions to researchers who will work on the subject in the future. In the study, 33 articles that were reached as a result of scanning the Web of Science and Scopus databases were systematically examined in terms of various criteria. According to the findings obtained; In the studies, it was determined that mostly the effect of logistics performance on trade was discussed and this effect was generally measured with the gravity model, and the logistics performance index was frequently used in logistics performance measurement. In addition, it is noteworthy that the number of product and sector based studies are quite limited. Within the scope of the findings obtained in the study, suggestions for future studies are presented.

Keywords: *Logistic performance, International trade, Systematic literature review, Content analysis.*

*Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Gümrük İşletme Bölümü, BAYBURT.
e-posta: tgunay@bayburt.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0002-5960-8657>)

**Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Gümrük İşletme Bölümü, BAYBURT.
e-posta: serifikazanci@bayburt.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0001-5907-589X>)

1. GİRİŞ

İthalat ve ihracat işlemlerinden oluşan uluslararası ticaret, genel anlamda ülkeler arası mal ve hizmet alışverişini ifade etmektedir. Ülkeler, uluslararası pazarlarda yerli ürünlerin satışlarını artırmak için ticarete bağımlıdır ve özellikle gelişmekte olan ülkeler için uluslararası ticaret, ekonomik kalkınmanın vazgeçilmez bir parçasıdır (Hausman vd., 2013: 236). Geçmişten günümüze ülkelerin büyümesi, gelişmesi ve iktisadi açıdan daha güçlü olması kapsamında uluslararası ticaret, kilit bir rol üstlenmektedir. Ayrıca, uluslararası ticaretin önemi, küresel ekonomik ortamın getirdiği sermayenin serbest dolaşımı ve uluslararası rekabet edebilirlik olgusuyla birlikte her geçen gün artmaktadır. Bu yüzden, uluslararası ticareti etkileyebilecek faktörlerin araştırılması ülke ekonomileri açısından büyük önem arz etmektedir.

Küresel ekonomik ortamın getirdiği rekabet edebilirlik, doğası gereği dinamizm gerektirdiğinden ülkelerin de her zaman dinamik olması gerekmektedir. Ülkeler için dinamizmi korumak ve dolayısıyla uluslararası ticareti etkilemek için en önemli unsurlardan birisi de lojistik sektördür. Malların taşınmasından bilgi akışına kadar çok sayıda unsuru bünyesinde barındıran lojistik, firmaların rekabet avantajı elde etmeleri ve varlıklarını sürdürebilmeleri için üzerinde önemle durulan bir faaliyete dönüşmüştür. Lojistik hizmet faaliyetleri, en basit haliyle üretilen mal ve hizmetlerin üretildikleri yerden tüketilecekleri yere ulaşana kadarki süreçte depolanması, taşınması ve gümrükleme gibi işlemlerinin yapılması olarak ifade edilebilir. Lojistik faaliyetlerinin geliştirilmesi bir yandan zamandan tasarruf sağlarken öte yandan verimliliği artırabilmektedir. Bu faaliyetlerde verimliliğin artırılması ise ürünlerin birim maliyetlerinin düşürülmesi yoluyla ürün satışında ülkelere rekabet avantajı sağlamaktadır (Kaplan ve Bozyiğit, 2021: 49-52). Buna göre iki ülke arasında ticareti yapılan malların hacmi, hem ihracatçı hem de ithalatçı ülkelerdeki lojistik hizmetlerin varlığı ve performansından büyük ölçüde etkilenmektedir. Böylece, kaliteli ulaştırma ve lojistik hizmetleri, uluslararası ticareti kolaylaştırmakta ve ulusal ekonominin büyümesi ile gelişmesinde hayati bir rol üstlenmektedir (Gani, 2017: 279-281).

Ulaşılabilen kaynaklar göz önünde bulundurulduğunda, ülkelerin rekabet gücünün ve gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde sıklıkla üzerine durulan iki önemli parametre olan uluslararası ticaret ve lojistik performans arasındaki ilişkiyi ele alan çok sayıda çalışma bulunmasına rağmen, ilgili konudaki benzer çalışmaların sistematik bir şekilde incelenip sunulduğu bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışma ile alandaki bu boşluğun doldurulması hedeflenmiştir. Kapsam itibarıyla ilgili alanda yapılan ilk çalışma olması çalışmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, lojistik performans ile uluslararası ticaret arasındaki ilişkiyi temel alan çalışmaları sistematik bir şekilde inceleyerek bir durum değerlendirmesi yapmaktır. Ayrıca, gelecekte konuyla ilgili çalışacak araştırmacılara önerilerde bulunabilmektir. Tüm bu yönleriyle çalışmanın literatüre önemli katkı sağlaması beklenmektedir.

Çalışmanın amacına uygun olarak araştırma soruları belirlenmiştir. Bu kapsamda çalışmanın temel aldığı araştırma soruları aşağıda sıralanmaktadır:

- İlgili konuda yayınlanan makale yoğunluğu nasıldır? Makalelerin yıllara göre dağılımı değişmekte midir?
- Makalelerin yayınlandığı dergilere göre dağılımı nasıldır?
- İlgili konuda literatüre en çok katkı sağlayan yazar/yazarlar kimlerdir?
- Makalelere yapılan atıf sayısı dağılımı nasıldır?
- Makalelerde sıklıkla kullanılan anahtar kelimeler var mıdır? Bunların dağılımı nasıldır?
- Makalelerin çalışma türleri ve araştırma tasarımları farklılaşmakta mıdır? Söz konusu kriterler açısından makalelerin dağılımı nasıldır?
- Makalelerde kullanılan veri türü, veri toplama yöntemleri ve veri yılları farklılaşmakta mıdır? Söz konusu kriterler açısından makalelerin dağılımı nasıldır?
- Lojistik performans ile uluslararası ticaret arasındaki ilişkinin ele alınış şekli farklılaşmakta mıdır?

- Makalelerde lojistik performans ve ticaret değişkenleri nasıl ölçülmüştür? Farklı ölçümler söz konusu mudur?
- Makalelerde ele alınan örneklem ve ülkeler bazında farklılık var mıdır?
- Makalelerde uygulanan analiz yöntemleri farklılaşmakta mıdır?
- Makalelerde sunulan bulgular benzer midir?

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde kavramsal çerçeveye yer verilerek, lojistik, lojistik performans, lojistik performans endeksi ve lojistik performans ile ticaret arasındaki ilişki ele alınmaktadır. İkinci bölümde çalışmanın yöntemine yönelik bilgiler ve elde edilen bulgular sunulmaktadır. Son bölümde ise çalışmanın bulgularından yola çıkılarak ilgili alana dair durum değerlendirmesi yapıp, gelecekteki çalışmalara yönelik öneriler sunulacaktır.

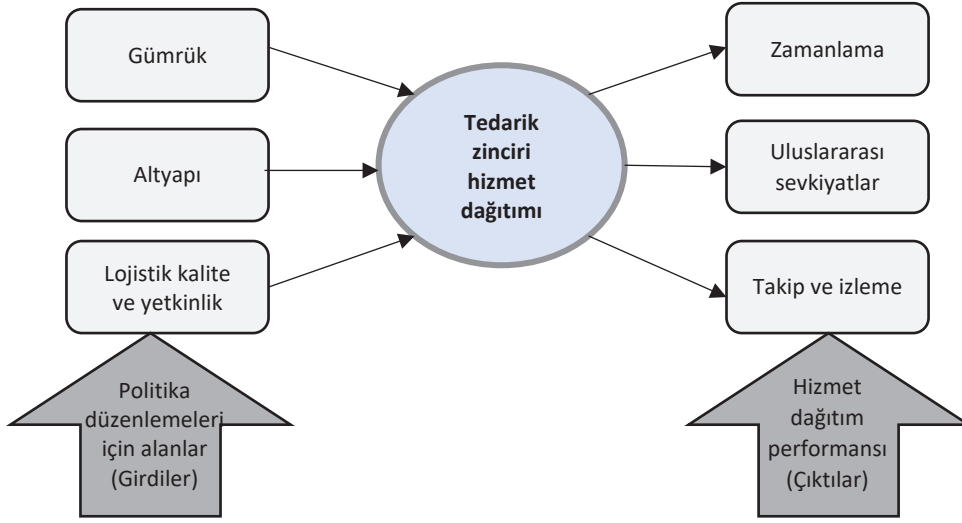
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2. 1. Lojistik ve Lojistik Performans

Lojistik kavramı, ilk olarak ikinci dünya savaşı sonrasında askeri alanda kullanılmaya başlanmış olup, daha sonra başta ticaret olmak üzere birçok alanda ele alınan önemli bir kavramdır. Bu kapsamda lojistiğin tanımı ele alındığı alanlar itibarıyla farklılaşmaktadır. En basit anlamıyla lojistik, Türk Dil Kurumu'nun sitesinde *"kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürünün, hizmetin ve bilgi akışının çıkış noktasından varış noktasına kadar taşınmasının etkili ve verimli bir biçimde planlanması ve uygulanması"* olarak tanımlanmaktadır (TDK, erişim tarihi 15.03.2022: <https://sozluk.gov.tr>). Çoğu zaman lojistik yerine taşımacılık kelimesinin kullanılmasıyla birlikte, lojistik, taşımadan çok daha geniş bir alanı ifade etmektedir (Yurdakul ve Şipal, 2021). Lojistik faaliyetler; müşteri hizmetleri, sipariş ve talep yönetimi, stok yönetimi, üretim yönetimi, elleçleme ve ambalajlama, sipariş işleme, planlama ve tasarlama, depolama, satın alma, bilgi ve enformasyon, geri dönüşüm, tersine lojistik, ulaştırma ve taşıma, dağıtım, yer seçimi ve sigorta ile gümrük işlemleri gibi çok sayıda alanı kapsamaktadır (Gürdal, 2006; Erturgut, 2016).

Lojistiğin en çok kabul gören tanımı Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri (CSCMP) tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre lojistik, *"müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere ürünlerin üretildiği noktadan, son kullanımın gerçekleştiği tüketim noktasına kadar olan tedarik zinciri içindeki malzemelerin, servis hizmetlerinin ve bilgi akışının etkin ve verimli bir şekilde iki yöne doğru hareketinin ve depolanmasının, planlanması, uygulanması ve kontrol edilmesidir"* (CSCMP, erişim tarihi 15.03.2022: <https://cscmp.org/>). Tüm bu bilgiler ışığında pazarlama fonksiyonunun önemli bir parçası olan lojistik, müşteri isteklerinin karşılanması dolayısıyla müşteri memnuniyetinin sağlanması amacıyla tedarikçi ve müşteri arasında yürütülen faaliyetler zinciri olarak tanımlanabilir (Gülenç ve Karagöz, 2008). Lojistikle amaçlanan doğru mal ve hizmetlerin, doğru miktar, doğru şartlar, doğru fiyat, doğru maliyet, doğru zaman, doğru yerde ve doğru müşteriye ulaştırılmasıdır (Ölmez ve Mutlu, 2017). Bu yönüyle de lojistik performans firmaların, mal ve hizmetleri müşterilerin istedikleri miktar, yer ve zamanda teslim edebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Green Jr vd., 2008). Daha genel anlamda lojistik performans, lojistik faaliyetlerin başarı ve etkinlik durumlarının ölçümü olarak tanımlanabilir (Ünal ve Güneysu, 2021). Lojistiğin karmaşık yapıya sahip olması ve lojistik faaliyetlerinin çok geniş kapsamlı olması nedeniyle lojistik performansın ölçümü de zor olmaktadır. Bu kapsamda ülkeler arasındaki rekabetin ölçüsünü ortaya koymak ve lojistik performansların değerlendirilebilmesi amacıyla Dünya Bankası tarafından Lojistik Performans Endeksi (LPE) geliştirilmiştir. Lojistik performansın ölçümünde sıklıkla bu endeks kullanılmaktadır.

Lojistik performans endeksi altı alt bileşenden oluşmaktadır (Şekil 1). Bu bileşenlerden gümrük, altyapı, lojistik kalite ve yetkinlik girdileri oluştururken; zamanlama, uluslararası sevkiyatlar, takip ve izleme ise çıktıları oluşturmaktadır. Girdi kısmında yer alan alt bileşenler ülke hükümetlerinin yapmış oldukları düzenlemeler ve uygulamaları ifade ederken; çıktı kısmındaki bileşenler elde edilmesi planlanan sonuçları göstermektedir. Başka bir ifade ile girdilerde yapılacak olan iyileştirmelerin çıktıya yansıtacağı ve bunun da genel lojistik performansını belirlediği ifade edilebilir (Yapraklı ve Ünal, 2016).

Şekil 1: Lojistik performans endeksi bileşenlerinin gösterimi

Kaynak: Arvis vd., 2018: 8

LPE'nin alt bileşenlerinin neyi ifade ettiklerine dair kısa açıklamaları aşağıda sunulmaktadır (Arvis vd., 2018);

- *Gümrük*: Gümrük ve sınır yönetiminin etkinliği ve verimliliğini,
- *Altyapı*: Ticaret ve ulaştırma altyapısının kalitesini,
- *Uluslararası sevkiyatlar*: Rekabetçi sevkiyat fiyatlarının ayarlanabilmesi kolaylığını,
- *Lojistik kalitesi ve yetkinliği*: Lojistik hizmetlerin kalitesi ve yetkinliğini,
- *Takip ve izleme*: Sevkiyatların takip ve izleme yeteneğini,
- *Zamanlama*: Planlanan ve beklenen süreler içerisinde sevkiyatların alıcılara ulaştırılma sıklığını (dakikliği) ifade etmektedir.

LPE, ülkelerin lojistik performansında karşılaştıkları zorlukları ve fırsatları belirleyerek, lojistik performanslarını iyileştirmelerine olanak tanıyan karşılaştırılmalı bir endekstir (Arvis vd., 2018; Manavgat ve Demirci, 2021). LPE ilk olarak 2007 yılında yayınlanmış, sonrasında 2010, 2012, 2014, 2016, 2018 yıllarında yayınlanmış olup genellikle iki yılda bir yayınlanmaktadır.

2. 2. Lojistik Performans ve Uluslararası Ticaret İlişkisi

Ülkeler arasındaki mal ve hizmet alım satımını içeren uluslararası ticaret, hem küresel ekonominin önemli bir parçası hem de ülkelerin ekonomik büyüme ve kalkınmaları için vazgeçilmez bir iktisadi faaliyettir. Bu sebeple, uluslararası ticaretin başarısını etkileyen değişkenler her daim araştırılan konular arasında yer almaktadır. Bu değişkenler bazen ulusal bazen de uluslararası piyasalarda yaşanan gelişmelere bağlı olarak zaman içerisinde değişim gösterebilmektedir. Özellikle 20. yüzyılın başlarından itibaren meydana gelen teknolojik gelişmeler sonrası ticarete sınırların kalkması ve uluslararası pazarlarda rekabetin daha sert bir hal almasıyla uluslararası ticaretteki başarı faktörleri fazlaca değişim göstermiştir. Küresel düzeyde artan ticaret hacmi ve ülkelerin birbirleriyle rekabetçi konuma gelmeleriyle beraber gün geçtikçe ürünlerin nakliyesi, depolanması, gümrükleme işlemleri vb. faaliyetlerin önemi daha da artmaktadır (Rençber, 2018: 522). Dolayısıyla küreselleşme ve artan rekabet gücü olgularının lojistiği, uluslararası ticaretin kilit unsurlarından biri haline getirdiği ifade edilebilmektedir.

Etkin lojistik hizmetler, ürünlerin hareketliliğini kolaylaştırırken daha hızlı ve güvenli taşınmalarına da imkân sunmaktadır. Ayrıca, ülkeler arasında ticaret yapılırken maliyeti düşürmeye de yardımcı olmaktadır. Nihayetinde, lojistik performansın önemi nakliye, depolama ve paketleme konularını verimli bir şekilde çözme yeteneğinde

yatmaktadır. Böylece verimli bir lojistik performans, firmaların ve genel olarak ülkenin rekabet gücünü artırmaktadır. Kaliteli lojistik hizmetler ve altyapılar, ülkeler arasındaki ticaretin kolaylaştırılmasında güçlü bir etkiye sahipken etkin olmayan lojistik hizmetler, uluslararası ticaretin önünde engeller oluşturabilmektedir. Şöyle ki verimsiz bir lojistik performans, zaman ve maddi açıdan daha yüksek maliyetlere neden olarak hem ülkeleri hem de firmaları olumsuz etkilemektedir (Marti vd., 2014a: 2982). Bu şekilde lojistik performans, küresel rekabette dolayısıyla uluslararası ticaret ve ekonomik büyümede oldukça mühim bir rol üstlenmektedir. Bu yüzden, gerek uluslararası alanda rekabet üstünlüğü elde edebilmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak gerek uluslararası ticaret hacmini artırabilmek gerekse de ülkelerin iktisadi gelişimi için lojistik sektörüne ve sektörün performansının iyileştirilmesine fazlaca önem verilmektedir.

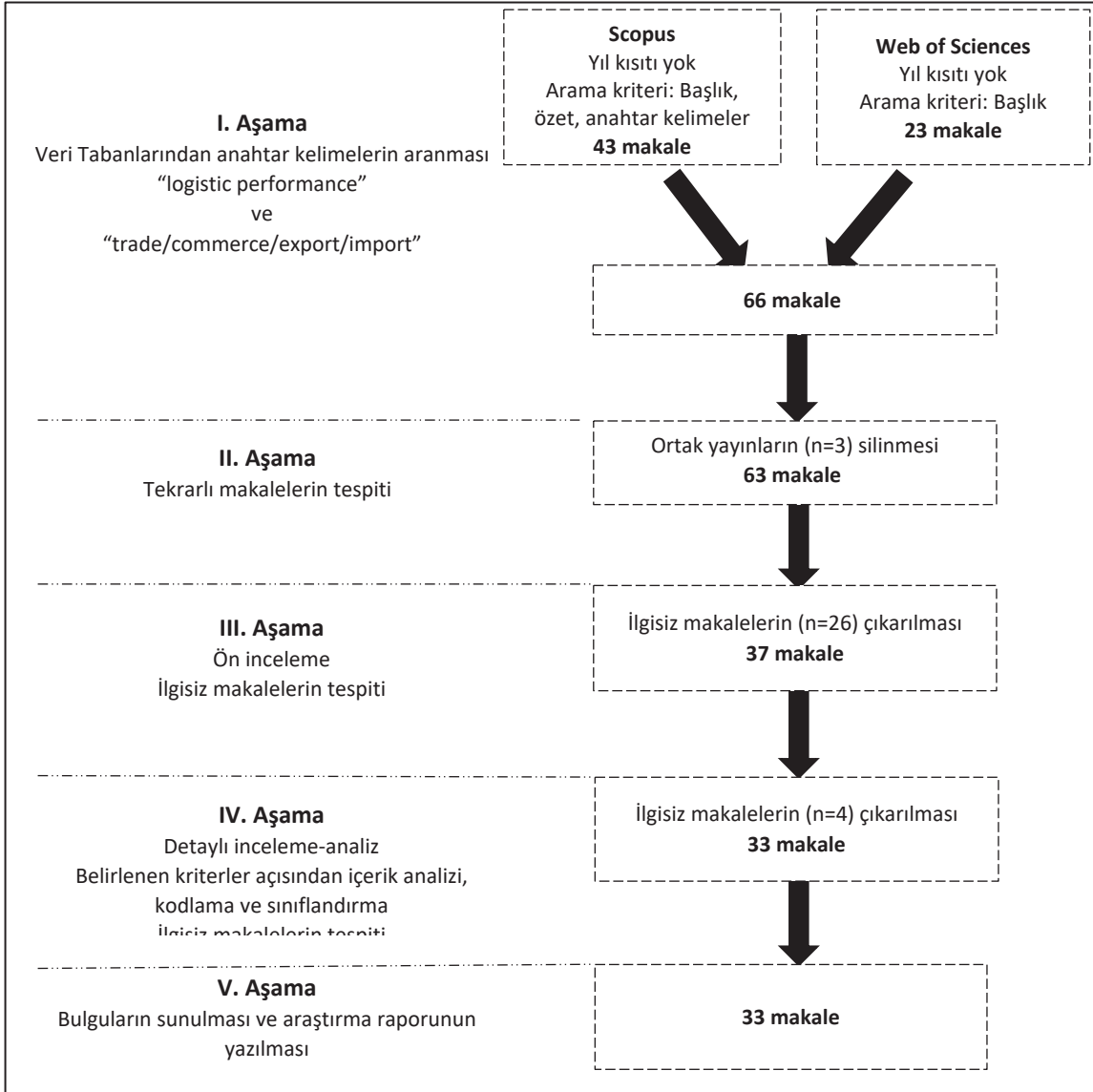
Uluslararası ticaret ile lojistik arasındaki bu ilişki sadece lojistik sektörden ticarete doğru tek taraflı olarak değil de aslında karşılıklı bir etkileşim olarak değerlendirilebilmektedir. Dolayısıyla, uluslararası ticaretin gelişmesinin de lojistik alanında olumlu değişimlere imkân sağladığı ifade edilebilir. Şöyle ki, ülkeler arası ticaretin gelişmesiyle lojistik sektöründe dış kaynak kullanımı ve sektördeki katma değer artmakta, özellikle daha fazla teknoloji kullanımı gerektiren denizyolu taşımacılığı ve lojistikte kombine taşımacılık gelişmektedir. Ayrıca, lojistik alanında nitelikli personel ihtiyacı ortaya çıkmış ve ülkelerde bu ihtiyacın giderilmesine yönelik ilgili yükseköğretim programlarının açılmasına başlanmıştır (Tunç ve Kaya, 2016: 60). Böylece sektörün daha karlı, daha teknolojik ve daha popüler bir hal aldığı söylenebilir. Sonuç olarak, uluslararası ticaretin gelişimi lojistik sektörünün gelişmesine, lojistik sektörünün gelişimi de uluslararası ticaretin gelişmesine katkı sağlayabilmektedir.

3. YÖNTEM

Çalışmada lojistik performans ve ticaret arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve derinlemesine bilgi elde etmek amacıyla sistematik literatür taraması tekniği kullanılmıştır. Literatür taraması, akademik araştırmalarda mutlaka bulunması gereken önemli bir kısımdır. Temel olarak bilgi gelişiminin, önceki mevcut çalışmaların üzerine inşa edilmesi gerektiğinden, bilgi sınırını zorlamak için ne aşamada bulunduğu bilinmesi önem arz etmektedir (Xiao ve Watson, 2019). Bu kapsamda mevcut çalışmaların yoğunluğunun ve derinliğinin araştırıldığı sistematik literatür taramaları, bilimsel araştırmalar için üzerinde önemle durulması gereken bir alan olmaktadır. Sistematik literatür taraması, bir konu hakkındaki araştırma sorularına cevap vermek adına, önceden belirlenmiş ölçütlere göre aynı konuda yapılan benzer çalışmaların sistemli bir şekilde incelenmesi ve sentezlenmesi süreci olarak tanımlanabilir (Çınar, 2021). Sistematik literatür taramaları ile önceki çalışmaların kalite ve geçerlilikleri değerlendirilebilmekte (Pare vd., 2015) ve mevcut durum ortaya konulabilmektedir. Literatür taraması ile tespit edilen eksiklik ya da yetersizliklerden yola çıkarak gelecekte yapılabilecek araştırmalara yön verilebilmektedir. Tüm bu yönleriyle sistematik literatür taraması, birçok alanda sıklıkla kullanılan faydalı bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sistematik literatür taraması çalışmalarının farklı türleri olmakla birlikte, genel olarak araştırma seçim kriterlerinin belirlenmesi, araştırmaların seçilmesi, seçilen araştırmaların incelenmesi ve sentezlenmesi adımlarından oluşan bir süreçte gerçekleşmektedir (Tranfield vd., 2003). Bu kapsamda çalışmada öncelikle araştırma seçim kriterleri belirlenmiş ve bu kriterler doğrultusunda araştırma planlanarak sonuçlandırılmıştır.

Çalışmada incelenecek makalelerin seçiminde sıklıkla kullanılan ve saygın kabul edilen “Web of Science” ve “Scopus” veri tabanlarından faydalanılmıştır. Bu kapsamda, çalışmanın örneğini 20.02.2022 tarihinde Scopus ve Web of Sciences veri tabanlarında yıl kısıtlaması olmaksızın arama yapılarak ulaşılan toplam 33 makale oluşturulmuştur. İlgili makalelerin belirlenmesi ve analizinde izlenen süreç Şekil 2’de detaylı şekilde sunulmaktadır.

Şekil 2: Araştırmanın aşamaları

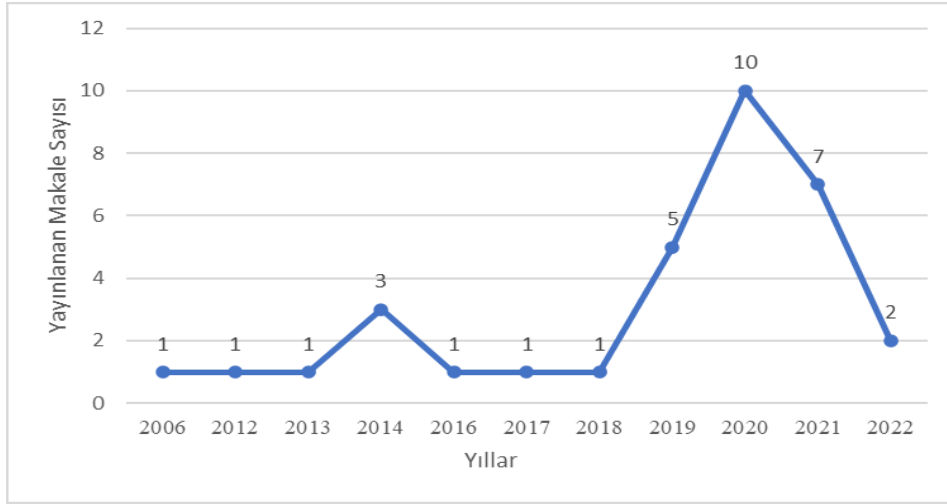
Araştırmanın yürütülmesinde beş aşamalı bir süreçten geçilmektedir. Birinci aşamada, makalelere ulaşmak için araştırmacılar tarafından eş zamanlı olarak Scopus ve Web of Science veri tabanlarına ulaşılmıştır. Scopus veri tabanında arama kriteri olarak başlık, özet ve anahtar kelimeler olarak, Web of Science veri tabanında ise arama kriteri başlık olarak seçilmiş arama kısmına İngilizce "logistic performance ve trade/commerce/export/import" anahtar kelimeleri yazılarak tarama gerçekleştirilmiştir. Tarama sonrası ulaşılan yayınlar belirli ön kriterler (çalışma türü: makale, yayın dili: İngilizce/Türkçe) açısından değerlendirilmiştir. Bu kapsamda 43 tanesi Scopus, 23 tanesi Web of Science veri tabanından olmak üzere toplamda 66 makaleye ulaşılmıştır. İkinci aşamada, tekrar eden yayın olup olmadığına bakılmıştır. İki veri tabanından ulaşılan 66 makaleden 3 tanesinin ortak yayınlar olduğu tespit edilmiş dolayısıyla tekrarlı yayınlar silinmiştir. Üçüncü aşamada, geriye kalan 63 makale araştırmacılar tarafından ön incelemeye tabi tutulmuş, çalışmaların lojistik performans ve ticaret arasındaki ilişkiyle ilgili olup olmadıkları değerlendirilmiştir. Ön inceleme sonrasında araştırma konusu ile ilgisiz ya da sadece tek bir değişkene (ticaret ya da lojistik performansa) odaklanan toplam 26 makalenin örneklemden çıkarılmasına karar verilmiştir. Dördüncü aşamada, geriye kalan 37 makale önceden belirlenmiş kriterler açısından detaylı incelemeye alınmış ve içerik analizi uygulanmıştır. Detaylı inceleme sonrası araştırmanın amacına uygun olmadığı tespit edilen 4 makale elenmiştir. Son aşamada ise içerik analizi uygulanmış toplam 33 makalenin bulguları tablolar, grafikler ve çeşitli görseller ile sunulmaktadır.

Çalışmada ilk üç aşamayı iki araştırmacı birlikte eş zamanlı olarak yürütmüşlerdir. Dördüncü aşama ise güvenilirlik ve geçerliliği sağlamak adına iki araştırmacı tarafından birbirinden bağımsız olarak farklı zamanlarda yürütülmüştür. Bu süreçte ilgili tüm makaleler iki araştırmacı tarafından önceden belirlenen kriterler açısından içerik analizine tabi tutularak kodlama ve sınıflandırma işlemleri yapılmıştır. Daha sonra araştırmacılar tarafından oluşturulan iki farklı inceleme formu tutarlılık açısından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalar sonrası araştırmacılar arası güvenilirliğin %90 olduğu tespit edilmiş olup, bu oranın da kabul edilebilir iyi bir oran olduğu bilinmektedir (Kassarjian, 1977). Gözlenen farklılıklar iki araştırmacı tarafından tekrar incelenmiş, üzerine tartışılarak fikir birliğine varılmıştır. Araştırmanın son aşaması, yine iki araştırmacının eş zamanlı katılımıyla birlikte yürütülmüştür.

4. ANALİZ VE BULGULAR

Çalışmada, 20.02.2022 tarihinde Scopus ve Web of Sciences veri tabanlarından yıl kısıtlaması olmaksızın ulaşılan 33 makalenin çeşitli kriterler (yayın yılı, yayımlandığı dergi, atıf sayısı, anahtar kelimeler, çalışma ve araştırma türü, sektör, örneklem/ülke, veri türü, veri yılı, değişkenler ve ölçümü, analiz yöntemi ve bulgular) açısından incelemesi yapılarak içerik analizi uygulanmıştır.

Çalışmada makaleler öncelikle yayın yılı, yayımlandığı dergi ve atıf sayıları açısından incelenmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda Şekil 3, Şekil 4, Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'te detaylı bir şekilde sunulmaktadır.

Grafik 1: Yıllara göre makale sayılarının dağılımı

İncelenen makalelerin yıllar itibarıyla dağılımı Şekil 3'te sunulmaktadır. Şekil 3'e göre Web of Science ve Scopus veri tabanlarında yayımlanmış lojistik performans ve uluslararası ticaret ilişkisini ele alan ilk çalışmanın 2006 yılında olduğu ve bu konuda en çok çalışmanın 2020 yılında yayımlanmış olduğu görülmektedir.

Çalışmada incelenen makalelerin yayımlanmış oldukları dergiler incelendiğinde (Tablo 1) 33 makalenin 29 farklı dergide yayımlanmış olduğu görülmektedir. Makale sayısı az olmakla birlikte en çok makalenin yayımlandığı dergiler sırasıyla "Maritime Economics and Logistics", "Journal of Korea Trade" ve "Research in Transportation Economics" dergileridir.

Tablo 1: Makalelerin yayımlanmış oldukları dergiler

Dergi Adı	Sayı	Dergi Adı	Sayı
Maritime Economics and Logistics	3	Global Business Review	1
Journal of Korea Trade	2	International Journal of Computer Science And Network Security	1
Research in Transportation Economics	2	International Journal of Shipping and Transport Logistics	1
Agriculture (Switzerland)	1	International Journal of Trade and Global Markets	1
Applied Economics	1	Journal of Coastal Research	1
Asia Pacific Business Review	1	Journal of International Trade ve Economic Development	1
Asian Journal of Shipping and Logistics	1	Journal of The International Society For Southeast Asian Agricultural Sciences	1
Asia-Pacific Journal of Regional Science	1	Logistics Research	1
Central Bank Review	1	Production and Operations Management	1
Eastern European Economics	1	Research in Transportation Business and Management	1
Economic Research-Ekonomiska Istrazivanja	1	South African Journal of Economic and Management Sciences	1
Economics	1	Transport Policy	1
Empirica	1	World Review of Intermodal Transportation Research	1
Energies	1	Proceedings of Rijeka Faculty of Economics: Journal of Economics and Business	1
Foreign Trade Review	1	TOPLAM	33

Tablo 2: Makalelerin atıf sayıları

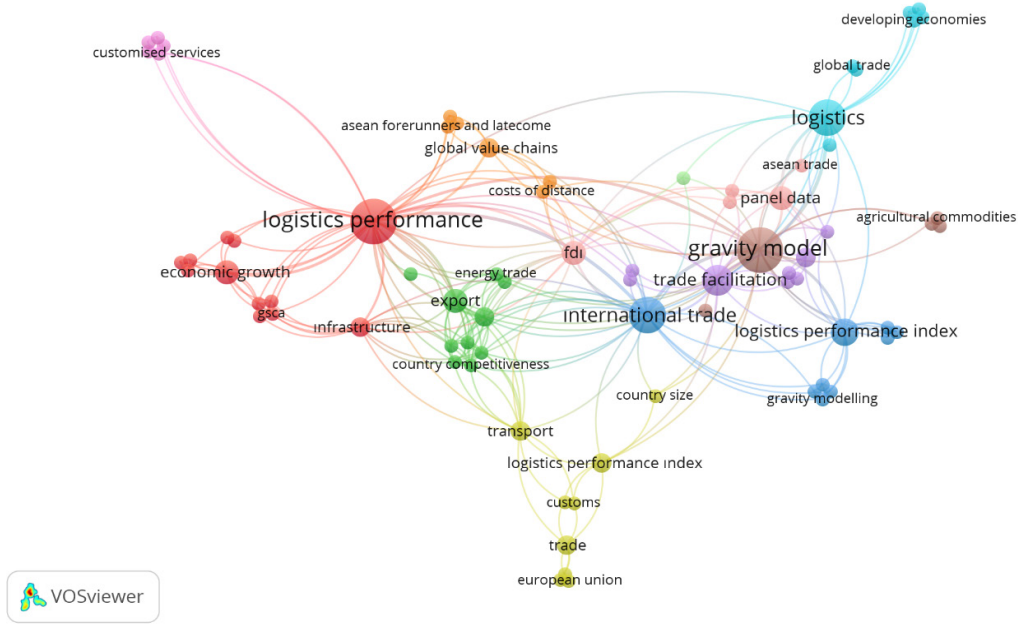
Çalışmalar	Atıf	Çalışmalar	Atıf
Martí vd., (2014a)	90	Liang ve Liu, (2020)	2
Gani, (2017)	85	La ve Song, (2019)	2
Puertas vd., (2014)	72	Riadh, (2020)	2
Hausman vd., (2013)	65	Kaplan ve Bozyiğit, (2021)	2
Yeung, (2006)	29	Sy vd., (2020)	2
Tang ve Abosedra, (2019)	23	Zaninović vd., (2021)	2
Çelebi, (2019)	23	Park ve Cho, (2021)	1
Martí vd., (2014b)	22	Yeo vd., (2020)	1
Felipe ve Kumar, (2012)	21	Sénquiz-Díaz, (2021)	1
Halaszovich ve Kinra, (2020)	21	Kumari ve Bharti, (2021)	1
Kabak vd., (2018)	13	Taguchi ve Thet, (2021)	1
Wang vd., (2019)	12	Górecka vd., (2022)	0
Dos Reis vd., (2020)	8	Jouilli, (2020)	0
Siddiqui ve Vita, (2021)	4	Song ve Lee, (2022)	0
Töngür vd., (2020)	3	Host vd., (2019)	0
Luttermann vd., (2020)	3	Daryanto ve Sahara, (2016)	0
Yeo ve Deng, (2020)	3	*Söz konusu atıf sayılarına 20.02.2022 tarihinde erişilmiştir.	

Çalışmada incelenen makalelerin atıf sayılarına 20.02.2022 tarihinde Scopus ve Web of Sciences veri tabanlarından yapılan tarama sonucunda ulaşılmıştır. Makalelerin özellikle son yıllarda yayımlanmış oldukları göz önünde bulundurulduğunda atıf sayılarının düşük olduğu dikkat çekmektedir. Atıfların sayısı incelendiğinde, en çok atıf alan çalışmanın 90 atıfla Martí, Puertas ve Garcia, (2014a)'nın çalışması olduğu ve bunu sırasıyla 85 atıf

alan Gani, (2017)'nin çalışması, 72 atıfla Puertas, Martí ve García, (2014)'nin çalışması, 65 atıfla Hausman, Lee ve Subramanian (2013)'in çalışmalarının takip ettiği görülmektedir (Tablo 2).

Çalışmada incelenen makaleler, çalışma türü (uygulamalı/kavramsal) ve benimsenen araştırma tasarımı (nicel/nitel/karma) açısından da değerlendirilmiştir. Bu kapsamda makalelerin tamamının uygulamalı olduğu ve tüm çalışmalarda nicel araştırma tasarımının benimsendiği belirlenmiştir.

Çalışmada incelenen makalelerde sıklıkla kullanılan anahtar kelimelerin tespiti ve bu kavramlar arasındaki ilişkilerin birlikte meydana getirdiği ağları ortaya koymak amacıyla VosViewer programında birlikte oluşma (co-occurrence) yöntemiyle; yoğunluk ve ağ analizi uygulanarak görselleştirme işlemi gerçekleştirilmiştir (Van Eck ve Waltman, 2010, Mustak vd., 2021). Şekil 4'te makalelerde sıklıkla kullanılan anahtar kelimelerin birlikte oluşma ağ analizi sonuçları sunulmaktadır.

Şekil 3: Makalelerdeki anahtar kelimelerin ağ analizi

Daire büyüklükleri anahtar kelimelerin kullanım sıklıklarını, daire renkleri hangi anahtar kelimelerin birlikte kullanıldığını, daireler arasındaki çizgiler ise birbiri ile ilişkili olan kavramları göstermektedir. Çalışmalarda sıklıkla kullanılan anahtar kelimelerin; lojistik performans (logistic performance), çekim modeli (gravity modelling), lojistik (logistic), uluslararası ticaret (international trade), lojistik performans indeksi (logistic performance index), ticaretin kolaylaştırılması (trade facilitation) ve ihracat (export) olduğu görülmektedir. Ayrıca Şekil 4 detaylı incelendiğinde kırmızı renkle gösterilen lojistik performans, ekonomik büyüme ve altyapı anahtar kelimelerinin birlikte; mavi ile gösterilen uluslararası ticaret, lojistik performans indeksi ve çekim modeli anahtar kelimelerinin de yine sıklıkla birlikte kullanıldıkları anlaşılmaktadır.

Çalışmada lojistik performans ve uluslararası ticaret ilişkisini ele alan 33 makale; örneklem/ülke, veri türü, veri yılı, değişkenler ve ölçümü, analiz yöntemi ve bulgular açısından detaylı olarak incelenmiş olup elde edilen bulgular Tablo 3'te ayrıntılı şekilde sunulmaktadır.

Tablo 3: Lojistik performans ve uluslararası ticaret ilişkisini ele alan makalelere ilişkin bilgiler

Çalışmalar	Örnekleme/ Ülke(ler)	Veri	Veri yılı	Değişkenler/Ölçüm		Analiz Yöntemi	Bulgular
				Lojistik Performans	Uluslararası Ticaret		
Yeung, (2006)	Hong Kong merkezli üreticiler ve ticaret şirketleri	Birincil veri	-	Üçüncü parti lojistik (3PL) performansı, Kullanıcıların lojistik performansı	Kullanıcıların ihracat performansı	Regresyon Modeli	Üçüncü parti lojistik hizmet sağlayıcılarının fiyatlandırması, hizmeti zamanında teslim etmesi ve teslimat kalitesi, kullanıcıların lojistik performansı ve ihracat performansını pozitif yönde etkilemektedir. Ayrıca kullanıcıların lojistik performansının, ihracat performansı üzerinde anlamlı bir etkisi tespit edilememiştir.
Felipe ve Kumar, (2012)	7 Orta Asya ülkesi	İkincil veri	2005	Ticaretin kolaylaştırılması- Lojistik performans endeksi üç alt bileşeni (gümrük, alt yapı ve lojistik)	İkili ticaret	Çekim (gravity) modeli	Ticaretin kolaylaştırılmasının lojistik performans endeksi aracılığı ile değerlendirildiği çalışmada, ülkelerin lojistik performans kalitelerinde gerçekleşen olumlu yönde gelişmelerin ikili ticareti hacmini arttırdığı ve lojistik performanstaki artışın, düşük teknolojik ürünlere göre yüksek teknolojik ürünlerin ihracatında daha fazla artışa neden olacağı ortaya konulmuştur.
Hausman vd., (2013)	80 ülke	İkincil veri	2005	Lojistik performans endeksi üç alt bileşeni (maliyet, zaman ve zamandaki değişkenlik)	İkili ticaret	Çekim modeli	Lojistik performansındaki iyileştirmelerin ikili ticareti arttırdığı bulunmuştur.
Puertas vd., (2014)	26 Avrupa Birliği Ülkesi	İkincil veri	2005 ve 2010	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	Uluslararası ticaret (ithalat ve ihracat)	Çekim modeli	Lojistik performans, ihracatçı ülkeler için ithalatçı ülkelere daha önemlidir.
Martí, vd., (2014a)	5 bölge (140 ülke)	İkincil veri	2005 ve 2010	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	Uluslararası ticaret (ithalat ve ihracat)	Çekim modeli	Lojistik performanstaki iyileştirmeler, ticaret akışlarında önemli bir büyüme ile sonuçlanmaktadır.
Martí vd., (2014b)	150 ülke	İkincil veri	2005 ve 2008	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	Ticaret akışı (Ihracat)	Çekim modeli	ihracatçı ülkeler için malların nakliyesi ne kadar karmaşık, lojistik performans göstergeleri ticaretin kolaylaştırılmasında o kadar etkili olmaktadır.

Daryanto ve Sahara, (2016)	Endonezya ve 21 ticaret partneri	İkincil veri	2005-2013	Lojistik hizmetler-Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	İhracat	Sabit etkiler modeli	Lojistik performans, tarımsal ürün ihracatının artışı ile ilişkilidir.
Gani, (2017)	60 ülke	İkincil veri	2007, 2010, 2012 ve 2014	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	Uluslararası ticaret (ithalat ve ihracat)	Regresyon analizi	Lojistik performans, ithalat ve ihracatı pozitif yönde etkilemektedir. Bu etki, ithalata kıyasla ihracat üzerinde daha çok hissedilmektedir.
Kabak vd., (2018)	Türkiye, Burundi, Zimbabve, Brezilya ve Portekiz	İkincil veri	2007, 2010, 2012 ve 2014	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	İhracat	Senaryo tabanlı ikili tam sayı programı yöntemi	Bazı lojistik performans göstergelerindeki iyileşme ihracat düzeyini önemli ölçüde olumlu yönde etkilemektedir.
La ve Song, (2019)	Kore, Japonya ve Çin	İkincil veri	2010, 2012, 2014, 2016 ve 2018	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	İhracat	Çekim modeli	Lojistik performans göstergeleri ihracatı etkilemektedir.
Çelebi, (2019)	Düşük, orta ve yüksek geliri 118 ülke	İkincil veri	2015	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	İkili ticaret	Çekim modeli	Lojistik performans uluslararası ticareti etkilemektedir. Bu etki ülkelerin gelir seviyelerine göre farklılık göstermektedir.
Tang ve Abosedra, (2019)	23 Asya ülkesi	İkincil veri	2010-2016	Lojistik performans endeksi	İhracat	Sabit etkiler modeli	Lojistik performans ticaret için önemli bir kolaylaştırıcıdır. Bu kapsamda lojistik performans ihracata dayalı büyümeyi desteklemektedir.
Wang vd., (2019)	Çin ve 49 ticaret partneri	İkincil veri	2007, 2010, 2012, 2014 ve 2016	Lojistik performans endeksi ve bir alt bileşeni (altyapı)	İhracat	Çekim modeli	Altyapı genişlemesi ve lojistik performans iyileştirmeleri ihracatı olumlu yönde etkilemektedir.
Host vd., (2019)	150 ülke	İkincil veri	2007, 2010, 2012, 2014 ve 2016	Ticaretin kolaylaştırılması-Lojistik Performans endeksi	Uluslararası ticaret	Çekim modeli	Lojistik performans, ticareti kolaylaştırarak arttırmaktadır. Elde edilen bu sonuçta ihracatçı lojistik performans, ithalatçı lojistik performansından daha önemlidir.

Yeo vd., (2020)	Orta gelirli 62 ülke	İkincil veri	2010, 2012, 2014, 2016 ve 2018	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	Uluslararası ticaret	Yapısal Eşitlik Modeli (YEM)	Orta gelirli ülkelerde lojistik performanstaki iyileştirmeler uluslararası ticareti artırmaktadır. Böylece sürdürülebilir ekonomik büyümede de artış sağlanmaktadır.
Halaszovich ve Kinra, (2020)	22 gelişmekte olan Asya ülkesi ve seçili 10 gelişmiş ülke	İkincil veri	2007, 2010 ve 2012	Ulusal taşımacılık sistemleri- Lojistik performans endeksi	Uluslararası ticaret	Çekim modeli	Lojistik performans, ticareti olumlu yönde etkilemektedir.
Töngür vd., (2020)	Türkiye ve ticaret yaptığı 174 ülke	İkincil veri	2007-2017	Lojistik performans endeksi	İhracat	Çekim modeli	Lojistik performans, ihracat değerlerini pozitif yönde etkilemektedir. Ayrıca Türk ihracatçıları, ticaret ortaklarına göre yerel pazar lojistik koşullarındaki değişikliklere daha duyarlıdır.
Dos Reis vd., (2020)	Arjantin, Brezilya ve ABD ve ticaret ortakları	İkincil veri	2012-2018	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	İhracat	Çekim modeli	Lojistik performans bileşenlerinin soya fasulyesi ihracatı üzerindeki etkileri farklılaşmaktadır. Bazı bileşenler ticareti olumlu yönde, bazı bileşenler olumsuz yönde etkilerken bazılarının da anlamlı etkisi bulunmamaktadır.
Liang ve Liu, (2020)	21. yüzyıl deniz ipek yolu ülkelerinden seçilen 32 ülke	İkincil veri	2007, 2010, 2012, 2014, 2016 ve 2018	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	Uluslararası ticaret	YEM	Lojistik performans iyileştirmesi, deniz yoluyla ticareti olumlu yönde etkilemektedir.
Sy vd., (2020)	Güney Doğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) ülkeleri	İkincil veri	2007-2016	Lojistik performans endeksi ve alt bileşenleri	İkili ticaret akışı	Çekim modeli	Lojistik performans ile çeşitli sektörler arasında ticaret ve toplam ticaret arasında güçlü pozitif bir ilişki vardır. Özellikle zamanında teslim, izleme ve takip edilebilirlik ve uluslararası sevkiyat kolaylığı bileşenleri, ticareti artırmada diğer lojistik performans bileşenlerine nispeten daha önemlidir.
Yeo ve Deng, (2020)	Orta gelirli 62 ülke	İkincil veri	2010, 2012, 2014, 2016 ve 2018	Lojistik performans endeksi	Uluslararası ticaret ve ticaretin kolaylaştırılması	YEM	Ticaretin kolaylaştırılması, lojistik performans aracılığıyla uluslararası ticareti pozitif yönde etkilemektedir.

Riadh, (2020)	103 seçili ülke	İkincil veri	2010-2017	Ticaretin kolaylaştırılması- lojistik performans endeksi	Uluslararası ticaret	Çekim modeli	Lojistik performansının iyileştirilmesi ticaretin daha da artmasını sağlamaktadır.
Luttermann vd., (2020)	20 Asya ülkesi	İkincil veri	2006-2017	Lojistik performans- lojistik performans endeksi ve alt bileşenleri, küresel rekabet gücü endeksinin alt yapı bileşenleri	Uluslararası ticaret (ithalat ve ihracat)	Sabit etkiler modeli	Lojistik performansın, ithalat ve ihracat üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.
Jouili, (2020)	Tunus ve ihracat yaptığı 4 Avrupa birliği ülkesi (Fransa, İtalya, Malta ve İspanya)	İkincil veri	2007-2017	Lojistik performans endeksi ve alt bileşenleri	ihracat	Çekim modeli	Lojistik performans alt bileşenlerinden sadece altyapı kalitesi, deniz yolu ihracatını olumlu yönde etkilerken, diğer bileşenlerin anlamlı bir etkisi yoktur.
Kumari ve Bharti, (2021)	Seçili 127 OECD ülkesi	İkincil veri	2012-2018	Lojistik performans endeksi	İkili ticaret akışı	Çekim modeli	Lojistik performansın ticarete etkisi nüfus açısından ülke büyüklüklerine göre farklılık göstermektedir. Bu etkinin derecesi en yüksek orta, en düşük ise büyük ölçekli ülkelerde görülmektedir.
Sénquiz-Diaz, (2021)	Gelişmekte olan 29 ülke	İkincil veri	2012-2019	Lojistik performans endeksi	ihracat	Sabit etkiler modeli	Karayolları ile limanların alt yapı ve lojistiğinin kalitesi, ihracatı arttırmaktayken, hava limanı alt yapısı ve lojistiğinin kalitesi ihracata zarar vermektedir.
Siddiqui ve Vîta, (2021)	Kamboçya, Bangladeş ve Hindistan	İkincil veri	2001-2016	Lojistik performans endeksi ve e-gümrük mekanizmasının benimsenmesi	Uluslararası ticaret	Eşbütünleşme ve panel granger nedensellik analizi	Giyim sektöründe lojistik performansın ticaret üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır.
Kaplan ve Bozyiğit, (2021)	Türkiye ve 24 ticaret partneri	İkincil veri	2007-2016	Lojistik performans endeksi ve alt bileşenleri	Uluslararası ticaret	Çekim modeli	Lojistik hizmet kalitesi dışındaki tüm lojistik performans göstergeleri dış ticareti olumlu yönde etkilemektedir.

Zaninović vd., (2021)	Avrupa Birliği üyesi 28 ülke	İkincil veri	2010-2018	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	Uluslararası ticaret	Çekim modeli	Lojistik performansın ikili ticaret akışları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Bu etki özellikle farklı ürün sınıfları ve ülke çiftleri açısından farklılaşmaktadır.
Park ve Cho, (2021)	Kore ve 11 ticaret partneri	İkincil veri	2007-2018	Lojistik etkinlik- Lojistik performans endeksi	İhracat	Çekim modeli	Lojistik performans tanım ürünleri ihracatı üzerinde olumlu bir etkiye sahipti.
Taguchi ve Thet, (2021)	ASEAN ülkeleri ve 7 ticaret partneri	İkincil veri	2007,2010,2012, 2014,2016,2017	Lojistik performans endeksi	İhracat	Çekim modeli	Küresel değer zincirine geriye dönük katılım ile lojistik performans arasında niceliksel bir ilişki vardır. Küresel değer zincirine geriye dönük katılım, ihracatta gömülü yabancı değer olarak tanımlanan dikey ticaret ile temsil edilmektedir.
Górecka vd., (2022)	Avrupa Birliği üyesi 28 ülke ve 157 ticaret partneri	İkincil veri	2010,2012,2014, 2016,2018	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	Uluslararası ticaret (ithalat ve ihracat)	Çekim modeli	Lojistik performans endeksinin tüm alt bileşenleri; katı, sıvı ve gaz halindeki enerji ürünlerinden sadece sıvı olanın ihracatını olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca lojistik performans ile enerji ürünlerinin ithalatı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.
Song ve Lee, (2022)	Güney Kore ve 161 ticaret partneri	İkincil veri	2010-2018	Lojistik performans endeksi alt bileşenleri	Uluslararası ticaret, ithalat ve ihracat	Çekim modeli	Lojistik performans ile uluslararası ticaret arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Lojistik performans endeksinin alt bileşenlerinin ithalat ve ihracat açısından farklı etkileri vardır. Özellikle, uluslararası sevkiyatlar, takip ve izleme, zamanlama ve lojistik kalite ve yetkinlik bileşenlerinin uluslararası ticareti teşvik etmede daha öncelikli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3'te sunulan bulgular genel olarak değerlendirildiğinde çalışmalardan sadece %3,03'ünde birincil veri kullanılırken %96,97'sinde ikincil verinin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Çalışmalardan sadece 1 tanesinde veri yılı belirtilmemiştir. Diğer çalışmaların veri yılları 2005- 2019 yılları arasında değişkenlik göstermektedir. Makalelerin değişkenleri ve ölçümlerine bakıldığında, lojistik performans değişkeninin ölçümünde çalışmaların %96,97'sinde lojistik performans endeksinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Tablo 3'te detaylıca görüldüğü üzere, çalışmalarda genel lojistik performansı endeksinin kullananlar (Tang ve Abosedra, 2019; Host vd., 2019) lojistik performans endeksinin tüm alt bileşenlerini kullananlar (Puertas vd., 2014; Gani, 2017) ve sadece lojistik performans endeksinin belirli alt bileşenlerini kullanan (Felipe ve Kumar, 2012; Wang vd., 2019) çalışmalar söz konusudur. Uluslararası ticaret değişkeninin ölçümünde ise toplam uluslararası ticaret, ikili ticaret, ithalat ve ihracat ve sadece ihracat değerlerini temel alan çalışmalar olduğu görülmektedir. Çalışmaların %36,36'sında sadece ihracat değeri, %30,30'unda toplam uluslararası ticaret değeri, %18,18'inde hem ithalat hem de ihracat değerleri ayrı ayrı ele alınırken, çalışmaların %15,15'inde ise ikili ticaret değerleri üzerinden uluslararası ticaretin ölçümü gerçekleştirilmiştir. Çalışmalarda uygulanan analiz yöntemlerine bakıldığında; çalışmaların büyük çoğunluğunda (%66,67) çekim modeli, %12,12'sinde sabit etkiler modeli, %9,09'unda yapısal eşitlik modellemesi, %6,06'sında regresyon modeli ve %6,06'sında ise diğer yöntemlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Örneklem/ülke kriteri açısından makaleler incelendiğinde yapılan araştırmaların çok sayıda farklı ülke üzerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu kapsamda makalelerde, ülkeler çeşitli açılardan (örneğin, AB üyesi, ASEAN üyesi, OECD ülkesi, düşük-orta-yüksek gelirli, gelişmekte olan ülkeler, Asya bölgesindeki ülkeler vb.) bölge sınıflandırılması yapılarak bu bölgelerde yer alan ülkelerin ticaret ortaklarıyla olan ilişkilerine odaklanılmaktadır. Çalışmaların bulguları ele alındığında lojistik performans ve uluslararası ticaret arasındaki ilişki incelenirken ülkeler, ürünler, sektörler, taşımacılık türleri ve ticaret çeşitli açılardan sınıflandırmalara tabi tutulduğunda farklı sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkelerin rekabet gücünün ve gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde sıklıkla üzerinde durulan iki önemli parametre uluslararası ticaret ve bununla doğrudan ilişkili olan lojistik altyapının durumu yani lojistik performanslarıdır. Başka bir ifade ile ülkelerin uluslararası ticaretteki başarısının belirlenmesinde artan ticaret hacmine ek olarak sahip olunan lojistik hizmet faaliyetlerinin kalitesi de önemli rol oynamaktadır. Çünkü bir ülkenin uluslararası ticaret ve buna paralel olarak ekonomik yönden güçlü olması büyük ölçüde lojistik altyapısının kaliteli olmasıyla ilişkilidir. Ayrıca, ülkelerin küresel pazarlara erişim, ekonomik serbestleşme ve teknolojik üstünlükler gibi bazı iktisadi imkanlardan faydalanabilmeleri için de verimli lojistik hizmet ve elverişli uluslararası ticaret prosedürlerine sahip olmaları oldukça önemlidir. Dolayısıyla lojistik performans ve uluslararası ticaret, üzerinde durulması ve daha fazla araştırma yapılması gereken önemli değişkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, lojistik performans ile uluslararası ticaret arasındaki ilişkiyi temel alan çalışmaları derinlemesine inceleyerek durum değerlendirmesi yapmaktır. Bu amaçla ilgili konuda yayımlanmış ve Web of Science ile Scopus veri tabanlarında taranan 33 makale, sistematik literatür taraması tekniği kullanılarak çeşitli kriterler (yayın yılı, yayımlandığı dergi, atıf sayısı, anahtar kelimeler, çalışma ve araştırma türü, sektör, örneklem/ülke, veri türü, veri yılı, değişkenler ve ölçümü, analiz yöntemi ve bulgular) açısından incelenmiş ve elde edilen bulgular sunulmuştur.

Çalışmada, konuya ilişkin incelenen makalelerden ilki 2006 yılında yayımlanmıştır. Yıllar itibariyle makalelerin dağılımına bakıldığında çalışmaların özellikle 2018 sonrasında olduğu ve en çok çalışmanın ise 2020 yılında yayımlanmış olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun, küreselleşmeyle birlikte uluslararası ticaretin artması ve böylece lojistik sektörünün daha popüler hale gelmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. 2022 yılında ilgili konuda çalışma sayısının az olmasının nedeni ise, çalışmanın yürütüldüğü tarih itibariyle söz konusu yılın sadece ilk iki ayında yayımlanan makalelerin incelenmiş olmasıdır. Makalelerin özellikle son yıllarda yayımlanmış oldukları göz önünde bulundurulduğunda atıf sayılarının da genel olarak düşük olduğu dikkat çekmektedir. Diğer taraftan en çok atıf Marti, Puertas ve Garcia (2014a)'a ait makaleye yapılmıştır. İncelenen dönem itibariyle bu konuya ilişkin 3 makaleyle en çok ilgili yazarların çalışmasının olduğu da görülmüştür.

Makalelerin yayımlanmış oldukları dergiler incelendiğinde özellikle ön plana çıkan bir derginin olmadığı görülmüştür. Buna rağmen ele alınan makale sayısı (33) dikkate alındığında en çok makalenin yayımlandığı dergilerin lojistik, ulaştırma ve ticaret ile ilgili alan dergileri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, konuya ilişkin makalelerin daha çok lojistik ve ticaret üzerine odaklanan dergilerde yayımlanma olasılığının daha yüksek olabileceği ifade edilebilir. Bu kapsamda konu ve anahtar kelimeler önemlidir. Ele alınan çalışmalarda sıklıkla; lojistik performans, çekim modeli, lojistik, uluslararası ticaret, lojistik performans endeksi, ticaretin kolaylaştırılması ve ihracat anahtar kelimelerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Yönteme yönelik yapılan incelemede, makalelerin tamamının uygulamalı olduğu ve tüm çalışmalarda nicel araştırma tasarımının benimsendiği belirlenmiştir. Bu durum değerlendirildiğinde konuya ilişkin gelecekte çalışacak araştırmacılara, hem kavramsal hem de nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmaların yapılabileceği önerisinde bulunulabilir. Örneğin; hem lojistik sektöründe bulunan firma hem de ithalat ve ihracatçı firmaların yetkilileriyle yapılacak derinlemesine görüşme ve odak grup yöntemleri ile elde edilen bilgiler ışığında konuya ilişkin nitel araştırma tasarımına ait çalışmalar da yapılabilir. Benzer şekilde yine ilgili firmalardaki yetkili kişilere uygulanacak anket yöntemiyle de bu çalışmalar yapılabilir. Böylece ele alınan çalışmaların aksine konuyla ilgili birincil verilerden de faydalanılmış olunacaktır. Çünkü incelenen makalelerin büyük çoğunluğunda ikincil veri kullanılmıştır. Bu durum, çalışmalarda ele alınan değişkenlerin ölçümünde ikincil verinin elde edilmesinin birincil veriye göre daha kolay ve uygun olmasından kaynaklanmaktadır.

Çalışmalarda ele alınan değişkenlerin ölçümü daha detaylı incelendiğinde lojistik performansın ölçümünde çalışmaların neredeyse tümünde lojistik performans endeksinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Yine bu noktada özellikle lojistik performansın ölçümünde ikincil veri olarak uluslararası kabul gören dünya bankasının yayınlamış olduğu lojistik performans endeksinin varlığının önemli etkileri olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan uluslararası ticaretin ölçümünde toplam uluslararası ticaret değeri, ikili ticaret değeri, ithalat ve ihracat değerleri ve sadece ihracat değerlerini temel alan çalışmalar olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle çalışmalarda ihracat değerine daha fazla yoğunlaşıldığı dikkat çekmektedir. Bunun sebebinin de lojistik performansın, ithalata kıyasla ihracat açısından daha önemli olduğunun düşünülmesidir. İncelenen makalelerde (Puertas, Martí ve García, 2014; Gani, 2017; Host, Skender ve Zaninovic, 2019) de bu durumu destekleyen bulgulara ulaşıldığı görülmüştür. Ayrıca, ihracatın ekonomik büyümeyle olan ilişkisi de önemli olduğundan çalışmalarda ihracat üzerine yoğunlaşmış olabilir. Bu duruma paralel olarak ele alınan makalelerden Tang ve Abosedra (2019)'nın çalışmasında lojistik performansın, ihracata dayalı büyümeyi desteklediğine dair bulgulara ulaşıldığı görülmüştür. Dolayısıyla lojistik performans ve uluslararası ticaret ilişkisi incelenirken büyümenin de ele alındığı çalışmaların yapılması ülkelere dair ekonomik bulgular açısından önerilebilir.

Yönteme yönelik değerlendirmede dikkat çeken bir diğer husus da lojistik performans-uluslararası ticaret ilişkisinin tespiti için makalelerin yarısından fazlasında çekim modelinin kullanılmış olmasıdır. Çekim modeli, özellikle uluslararası ticaret olmak üzere farklı coğrafi konumlar arasındaki bazı ekonomik faaliyetleri de açıklamak için kullanılan bir analiz yöntemidir. Bu kapsamda çekim modeli, karşılıklı ticaret akımlarını açıklamada tutarlı ve açıklama gücü yüksek sonuçlar verdiği için dış ticarete ilişkin ölçümlerde sıklıkla kullanılan bir modeldir (Dinçer, 2013). Bu bağlamda, gelecekte yapılması düşünülen çalışmalar için söz konusu ilişkinin test edilmesinde, incelenen makalelerde daha az kullanıldığı tespit edilen YEM, regresyon analizi ve diğer alternatif yöntemlerin kullanılması önerilebilir. Ayrıca farklı yöntemlerle, ilgili ilişki test edilerek sonuçlarının karşılaştırılması suretiyle de çeşitli çıkarımlar yapılabilir.

Ele alınan çalışmaların sonuçları incelendiğinde genel olarak lojistik performansın uluslararası ticareti pozitif yönde etkilediği şeklinde bir bulguya varıldığı gözlemlenmiştir. Ancak bu etkinin derecesinin, bazen ithalat ve ihracat açısından bazen de farklı ürün grupları ve gelir düzeyi ile nüfus açısından büyüklüğe göre sınıflandırılan ülkeler bazında farklılık gösterdiği dikkat çekmektedir. Örneğin; Felipe ve Kumar (2012)'a göre, lojistik performanstaki artış düşük teknolojik ürünlere kıyasla yüksek teknolojik ürünlerin ihracatında daha fazla artışa neden olmakta; Gani (2017)'ye göre lojistik performansın pozitif yönlü etkisi ithalata nispeten ihracat üzerinde daha çok hissedilmekte; Kumari ve Bharti (2021)'ye göre de lojistik performansın ticarete etkisi en yüksek orta, en düşük ise büyük ölçekli ülkelerde görülmektedir. Ayrıca, yine bu etkinin uluslararası taşımacılık türlerine göre de farklılaştığı gözlemlenmiştir. Şöyle ki; Sénquiz-Díaz, (2021)'e göre karayolları ile limanların alt

yapı ve lojistiğinin kalitesi ihracatı arttırmaktayken, hava limanı alt yapısı ve lojistiğinin kalitesi ihracatı olumsuz şekilde etkilemektedir. Dolayısıyla, iki değişken arasındaki ilişki incelenirken bu şekilde ülkeler, ürünler, sektörler, taşımacılık türleri ve ticaret farklı açılarından sınıflandırmalara tabi tutularak daha detaylı ve anlamlı sonuçların elde edileceği ifade edilebilir. Bu doğrultuda, konuya ilişkin yapılacak sonraki çalışmalarda bu hususun göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır. Bunlara ek olarak, çeşitli sınıflandırmalar için ortaya farklı sonuçlar çıkmasının altında yatan sebeplerin öğrenilmesinde nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılabilir. Ayrıca, çalışmalarda lojistik performansın, uluslararası ticaret üzerindeki etkisinin ele alındığı fakat tam tersi etkinin incelenmediği tespit edilmiştir. Daha önce ifade edildiği üzere bu iki değişken arasında karşılıklı bir ilişkiden söz edilebileceği için sonraki çalışmalarda, uluslararası ticaretin lojistik performans üzerindeki etkilerinin de araştırılması önerilebilir.

Ele alınan çalışmalarda dikkat çeken bir başka bulgu, genel lojistik performans endeksi ile alt bileşenleri ayrı ayrı incelendiğinde lojistik performans-uluslararası ticaret ilişkisine yönelik sonuçların farklılık gösterdiğidir. Örneğin, Kaplan ve Bozyiğit (2021)'e göre lojistik hizmet kalitesi dışındaki tüm lojistik performans göstergeleri dış ticareti olumlu yönde etkilemekte ve Jouili (2020)'ye göre ise lojistik performans alt bileşenlerinden sadece altyapı kalitesi, deniz yolu ihracatını olumlu yönde etkilerken diğer bileşenlerin anlamlı bir etkisi yoktur. Ayrıca Song ve Lee (2022) de yaptıkları çalışmada uluslararası sevkiyatlar, takip ve izleme, zamanlama ve lojistik kalite ve yetkinlik bileşenlerinin diğer iki alt bileşene göre uluslararası ticareti teşvik etmede daha öncelikli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu kapsamda, konuyla ilgili gelecekteki çalışmalar için hem genel lojistik performans endeksinin hem de bu endeksin alt bileşenlerinin ayrı ayrı ele alınarak incelenmesi ve karşılaştırmalarının yapılması önerisinde bulunulabilir. Bu şekilde daha kapsamlı sonuçlar elde edilerek literatüre katkı sağlanabilir.

Bulgular açısından son olarak, incelenen makalelerde belirli ürün ve sektör özelinde yapılan araştırmaların az sayıda olduğu tespit edilmiştir. Örneğin, çalışmalarda enerji (Górecka vd., 2022); tarım (Daryanto ve Sahara, 2016; Dos Reis vd., 2020; Park ve Cho, 2021); giyim (Siddiqui ve Vita, 2021); imalat ve sanayi (Taguchi ve Thet, 2021; Song ve Lee, 2022) sektörleri kapsamında lojistik performans-uluslararası ticaret ilişkisi incelenmiştir. Bu açıdan bir değerlendirme yapıldığında, farklı ürün ve sektör temelli araştırmaların yürütülmesi ilgili sektörler için politikaların geliştirilmesinde faydalı olacaktır. Sonraki çalışmalarda bu konuya da dikkat edilmesi önem arz edebilir.

Belirli kısıtlarla yürütülen bu çalışmadaki en temel kısıt, konuyla ilgili ulusal/uluslararası farklı veri tabanlarında çok sayıda çalışma olmasına karşın sadece iki veri tabanını dikkate alarak planlanmış olmasıdır. Bu durum, çalışma sonuçlarının genelleştirilmesini sınırlandırmaktadır. Dolayısıyla, daha genel sonuçlara ulaşabilmek adına gelecekte yapılması planlanan çalışmaların, kapsam ve nicelik bakımından daha da detaylandırılması literatüre katkı sağlamak açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Arvis, J. F., Ojala, L., Wiederer, C., Shepherd, B., Raj, A., Dairabayeva, K. ve Kiiski, T. (2018). Connecting to Compete 2018: Trade Logistics in the Global Economy, *The World Bank*, <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/29971>, (20.03.2022).
- Çelebi, D. (2019). "The Role of Logistics Performance in Promoting Trade", *Maritime Economics ve Logistics*, 21/3, 307-323.
- Çınar N. (2021). "İyi Bir Sistemik Derleme Nasıl Yazılmalı?", *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6/2, 310-314.
- Daryanto, A. (2016). "The Impact of Logistic Performance on the Indonesian Agricultural Export", *Journal of ISSAAS (International Society for Southeast Asian Agricultural Sciences)*, 22/2, 28-39.
- Dinçer, G. (2013). "Dış Ticaret Kuramında Çekim Modeli", *Ekonomik Yaklaşım*, 24/88, 1-34.
- Dos Reis, J. G. M., Amorim, P. S., Cabral, J. A. S. P. ve Toloi, R. C. (2020). "The Impact of Logistics Performance on Argentina, Brazil, and the US Soybean Exports from 2012 to 2018: A Gravity Model Approach", *Agriculture*, 10/8, 1-21.
- Erturgut, R. (2016). *Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Felipe, J. ve Kumar, U. (2012). "The Role of Trade Facilitation in Central Asia: A Gravity Model", *Eastern European Economics*, 50/4, 5-20.

- Gani, A. (2017), "The Logistics Performance Effect in International Trade", *The Asian Journal of Shipping and Logistics*, 33/4, 279-288.
- Górecka, A. K., Pavlič Skender, H. ve Zaninović, P. A. (2022). "Assessing the Effects of Logistics Performance on Energy Trade", *Energies*, 15/1, 191.
- Green Jr, K. W., Whitten, D. ve Inman, R. A. (2008). "The Impact of Logistics Performance on Organizational Performance in A Supply Chain Context", *Supply Chain Management: An International Journal*, 13/4, 317-327.
- Gülenç, İ. F. ve Karagöz, B. (2008). "E-lojistik ve Türkiye'de e-lojistik uygulamaları", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 73-91.
- Gürdal, S. (2006). "Türkiye Lojistik Sektörü Altyapı Analizi", İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2006-14, İstanbul.
- Halaszovich, T. F. ve Kinra, A. (2020). "The Impact of Distance, National Transportation Systems and Logistics Performance on FDI And International Trade Patterns: Results From Asian Global Value Chains", *Transport Policy*, 98, 35-47.
- Hausman, W. H., Lee, H. L. ve Subramanian, U. (2013). "The Impact of Logistics Performance on Trade", *Production and Operations Management*, 22/2, 236-252.
- Host, A., Skender, H. P. ve Zaninović, P. A. (2019). "Trade Logistics-The Gravity Model Approach", *Zbornik Radova Ekonomski Fakultet u Rijeka*, 37/1, 327-342.
- Jouili, T. A. (2020). "The Relationship Between Logistics Performance and Maritime Exports", *International Journal of Computer Science and Network Security IJCSNS*, 20/3, 210.
- Kabak, Ö., Ülengin, F. ve Ekici, Ş. Ö. (2018). "Connecting Logistics Performance to Export: A Scenario-Based Approach", *Research in Transportation Economics*, 70, 69-82.
- Kaplan, Z. ve Bozyiğit, S. (2021). "The Effect of Turkey's Logistics Performance on Turkey's Foreign Trade", *International Journal of Trade and Global Markets*, 14/1, 48-61.
- Kassarjian, H.H. (1977). "Content Analysis in Aonsumer Research", *Journal of Consumer Research*, 4/1, 8-18.
- Kumari, M. ve Bharti, N. (2021). "Trade and Logistics Performance: Does Country Size Matter?", *Maritime Economics ve Logistics*, 23/3, 401-423.
- La, K. W. ve Song, J. G. (2019). "An Empirical Study on the Effects of Export Promotion on Korea-China-Japan Using Logistics Performance Index (LPI)", *Journal of Korea Trade*, 23/7, 96-112.
- Liang, R. ve Liu, Z. (2020). "Port Infrastructure Connectivity, Logistics Performance and Seaborne Trade on Economic Growth: An Empirical Analysis on "21st-Century Maritime Silk Road"", *Journal of Coastal Research*, 106/SI, 319-324.
- Luttermann, S., Kotzab, H. ve Halaszovich, T. (2020). "The Impact of Logistics Performance on Exports, Imports and Foreign Direct Investment", *World Review of Intermodal Transportation Research*, 9/1, 27-46.
- Manavgat, G. ve Demirci, A. (2021). "Lojistik Performans Endeksi Tutarlılığının Sıralı Lojistik Regresyon Modeliyle İncelenmesi", *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 16/64, 1856-1871.
- Marti, L., Puertas R. ve Garcia, L. (2014a). "The Importance of The Logistics Performance Index in International Trade", *Applied Economics*, 46/24, 2982-2992.
- Marti, L., Puertas, R. ve García, L. (2014b). "Relevance of Trade Facilitation in Emerging Countries' Exports", *The Journal of International Trade ve Economic Development*, 23/2, 202-222.
- Mustak, M., Salminen, J., Plé, L. ve Wirtz, J. (2021). "Artificial Intelligence in Marketing: Topic Modeling, Scientometric Analysis, and Research Agenda", *Journal of Business Research*, 124, 389-404.
- Ölmez, S. ve Mutlu, H. M. (2017). "İlişki kalitesi değişkenlerinin lojistik performansı üzerine etkileri", *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 5/4, 79-90.
- Paré, G., Trudel, M. C., Jaana, M. ve Kitsiou, S. (2015). "Synthesizing Information Systems Knowledge: A Typology of Literature Reviews", *Information ve Management*, 52/2, 183-199.
- Park, H. H. ve Cho, S. J. (2021). "An Analysis of the Effect of Logistics Efficiency on the Export of Korean Agricultural Products to New Southern Countries", *Journal of Korea Trade*, 25/1, 169-183.

- Puertas, R., Martí, L. ve García, L. (2014). "Logistics Performance and Export Competitiveness: European Experience", *Empirica*, 41/3, 467-480.
- Rençber, Ö. F. (2018). "Basamak Korelasyon, Kohonen ve ANFIS Yapay Sinir Ağ Modellerinin Sınıflandırma Performanslarının Karşılaştırılması: Lojistik Performans Endeksi Üzerine Uygulama", *Ege Akademik Bakış*, 18/3, 521-535.
- Riadh, H. (2020). "Modelling and Quantifying the Effects of Trade Facilitation on Trade and International Transport Costs Using the Logistics Performance Index", *International Journal of Shipping and Transport Logistics*, 12/5, 462-486.
- Sénquiz-Díaz, C. (2021). "Transport Infrastructure Quality and Logistics Performance in Exports", *ECONOMICS-Innovative and Economic Research*, 9/1, 107-124.
- Siddiqui, A. A. ve Vita, S. (2021). "Impact of Logistics Performance on Trade With Specific Reference to Garment Sector in Cambodia, Bangladesh and India", *Global Business Review*, 22/2, 517-531.
- Song, M. J. ve Lee, H. Y. (2022). "The Relationship Between International Trade and Logistics Performance: A Focus on the South Korean Industrial Sector", *Research in Transportation Business ve Management*, 100786.
- Sy, B., Villejo, S. J. ve Lacaza, R. (2020). "An Analysis of the Impact of ASEAN's Logistics Performance on Trade Flows Using Linear and Non-linear methods in an Augmented Gravity Model", *Logistics Research*, 131, 5.
- Taguchi, H. ve Thet, M. S. (2021). "Quantitative Linkage Between Global Value Chains' Backward Participation and Logistics Performance in The Host Country: A Structural Gravity Model Analysis Of Emerging ASEAN Economies", *Asia-Pacific Journal of Regional Science*, 5/2, 453-475.
- Tang, C. F. ve Abosedra, S. (2019). "Logistics Performance, Exports, and Growth: Evidence from Asian Economies", *Research in Transportation Economics*, 78, 100743.
- Töngür, Ü., Türkcan, K. ve Ekmen-Özçelik, S. (2020). "Logistics Performance and Export Variety: Evidence from Turkey", *Central Bank Review*, 20/3, 143-154.
- Tranfield, D., Denyer, D. ve Smart, P. (2003). "Towards a Methodology for Developing Evidence-Informed Management Knowledge by Means of Systematic Review", *British Journal of Management*, 14/3, 207-222.
- Tunç, H. ve Kaya, M. (2016). "Türkiye'de Lojistik Sektörünün Gelişmesinde Dış Ticaretin Rolü Üzerine Bir Nedensellik Analizi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7/14, 58-65.
- Ünal, H. ve Güneysu, G. (2021). "Lojistik Performans, Uluslararası Ticaret ve Finansal Gelişme: Türkiye'nin Dış Ticaret Ortaklarına İlişkin Bir İnceleme", *İktisat Alanında Seçilmiş Konular*, (Ed: S. Özkılbaç ve T: Bilgin), Efe Akademi Yayınevi, İstanbul.
- Van Eck, N. J. ve Waltman, L. (2010), "Software Survey: Vosviewer, A Computer Program for Bibliometric Mapping", *Scientometrics*, 84/2, 523-538.
- Wang, M. L., Qiu, Q. ve Choi, C. H. (2019). "How will the Belt and Road Initiative Advance China's Exports?", *Asia Pacific Business Review*, 25/1, 81-99.
- Xiao, Y. ve Watson, M. (2019). "Guidance on Conducting a Systematic Literature Review", *Journal of Planning Education and Research*, 39/1, 93-112.
- Yapraklı, T. Ş. ve Ünal, M. (2016). "Küresel Lojistik Performans Endeksi ve Türkiye'nin Son 10 Yıllık Lojistik Performansının Analizi", *2. Uluslararası Kafkasya-Orta Asya Dış Ticaret ve Lojistik Kongresi*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 311-324.
- Yeo, A. D. ve Deng, A. (2020). "Logistics Performance as a Mediator of the Relationship Between Trade Facilitation and International Trade: A Mediation Analysis", *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 23/1, 1-11.
- Yeo, A. D., Deng, A. ve Nadedjoa, T. Y. (2020). "The Effect of Infrastructure and Logistics Performance on Economic Performance: The Mediation Role of International Trade", *Foreign Trade Review*, 55/4, 450-465.
- Yeung, A. C. (2006). "The Impact of Third-Party Logistics Performance on the Logistics and Export Performance of Users: an Empirical Study", *Maritime Economics ve Logistics*, 8/2, 121-139.
- Yıldız, A., Aydoğan, K. ve Kartum, G. (2020). "Türkiye'nin Uluslararası Lojistik Performans Endeksindeki Konumunun Kümeleme Analizi ile Araştırılması" *Turkish Studies- Social*, 15/3, 1659-1679.

Yurdakul, E. M. ve Şipal, Y. Z. (2021). “Lojistik Performans ve Dış Ticaret İlişkisi”, İktisat Alanında Seçilmiş Konular-2, (Ed: G. Sümer), Efe Akademi Yayınevi, İstanbul.

Zaninović, P. A., Zaninović, V. ve Skender, H. P. (2021). “The Effects of Logistics Performance on International Trade: EU15 vs CEMS”, *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 34/1, 1566-1582.

Türk Dil Kurumu. (2022). Lojistik tanımı. (24.03.2022) <https://sozluk.gov.tr>

CSCMP. (2022). Lojistik tanımı. (24.03.2022) <https://cscmp.org/>

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).

3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).